

La democràcia totalitària

written by Alfons Duran Pich | 30 de juny de 2022

La democràcia, la democràcia representativa, que és la que domina als països de cultura "occidental", està fent aigües per tot arreu. El deteriorament s'ha produït de mica en mica des que la utopia comunista, liderada per la Unió Soviètica, es va enfonsar de forma sobtada i el sistema capitalista va monopolitzar el mercat polític. Ja han passat trenta anys i els desajustos entre capitalisme i democràcia s'han fet més evidents. Els nous actors (República Popular Xina) proposen altres models en què el capitalisme conjuga amb l'autocràcia, no amb la democràcia. És per això que va prenent cos la figura de la *democràcia totalitària*, que no és un oxímoron encara que ho pugui semblar.

Reflexiono sobre això arran del resultat de les eleccions a Andalusia, en què la majoria dels votants s'han decantat pel PP, després de llargs anys d'adhesió al PSOE. Els comentaristes de torn han fet, com sempre, una lectura superficial; diuen que els votants han deixat de confiar en l'esquerra i han passat a la dreta. No s'adonen (els pobres diables) que ja fa molt de temps que no existeix aquesta divisió, divisió que va desaparèixer quan després de la caiguda simbòlica del mur de Berlín (1989) la socialdemocràcia es va rendir davant del pensament conservador, cada cop més reaccionari. Per això els analistes anglesos (una mica més aguts que els espanyols) van qualificar el líder laborista Tony Blair com el fill natural de la ultraconservadora Margaret Thatcher. Tots junts i remenats.

El que passa aquí i ara és que l'Estat espanyol no és una democràcia "roge" (inacceptable, reprobable), sinó que és una "democràcia totalitària". Vegem per què.

Ningú millor que Hannah Arendt per descriure la naturalesa i els orígens del totalitarisme (*The Origins of Totalitarianism*,

1951). Hannah no va caure en l'error de considerar únics exemples d'aquest model polític el nazisme, el feixisme i l'estalinisme, i els seus derivats locals com el franquisme. Ella va anar molt més enllà i va intentar explicar la sociologia del món totalitari. I el codi nuclear d'aquest fenomen és el concepte "total", que expressa un bloc sense fissures que afecta la globalitat de les relacions socials. No hi ha bretxes, no hi ha diferències.

Darrere del totalitarisme no hi ha un partit (encara que al principi el lideri), hi ha un règim que té el poder absolut. Controla tots els àmbits de la societat i les seves branques específiques (la parlamentària, judicial, econòmica, mediàtica, etc.). Exigeix □□adhesió. No accepta la mínima crítica. Penalitza i empresona els que no hi estan d'acord i ho manifesten. Fa servir la violència de l'Estat (que és la pitjor) i després la legítima.

A l'Estat espanyol això es concreta en la Constitució del 78 (escrita sota la tutela de *l'aparell franquista*), on tot està "atado y bien atado". En la imposició d'una monarquia dictada pel *Caudillo*. En un partit únic (PP-PSOE), amb marques blanques de posar i treure, que en els temes importants actua com un "tot" (la unitat d'Espanya, la monarquia, la constitució, etc.). En un Règim anomenat de "la transició", que no és més que la continuïtat de l'anterior i dels seus valors. En una classe política professional viciada. En un creixent pes del funcionariat, addicte fidelment al Règim, que actua com a corretja de transmissió del poder. En un mercat teòricament de "lliure empresa", però manipulat des del BOE i des de la llotja del Bernabeu, en termes simbòlics. Al càstig de la dissidència dels líders independentistes catalans i dels seus milions de votants, a qui no se'ls permet deixar de pertànyer a un club (l'Estat espanyol) al qual van ser adscrits per força. En la intervenció dels jutges a l'àmbit de la cultura i de la llengua catalanes amb el ferm propòsit de marginalitzar-les. A l'adoctrinament ideològic de la població a

través dels mitjans subvencionats, tant públics com privats.

El totalitarisme no és doncs una forma de govern sinó (com assenyala encertadament Martínez Meucci) “un conjunt de pràctiques i maneres de pensar que modelen els homes, i les seves relacions socials a partir de certes idees-força (per exemple “la unitat de Espanya”) i de les particularitats que implica el desenvolupament industrial”. Ja ho va avançar Tocqueville quan ho considerava com un “règim”, una mena de catecisme polític d'ús obligat.

Amb la “democràcia totalitària” es liquida la capacitat d'enjudiciar un acte d'acord amb el teu criteri. Tot està escrit i, en darrer terme, s'imposa la lectura subjectiva del comandament. Això ens porta a la trivialitat i, com bé va assenyalar Hannah Arendt, a la banalitat del mal. El botxí nazi Eichmann, responsable juntament amb altres, de milers d'assassinats, i que va ser finalment jutjat a Israel, no era un paio malvat; era un tipus normal, potser una mica estúpid, que es va limitar a complir ordres, com creia que era la seva obligació. Els guàrdies civils que corejaven l’“A por ellos” quan es dirigien a Catalunya per agredir uns ciutadans que pretenien votar pacíficament, i els que els acomiadaven amb grans mostres d'afecte i aprovació, no eren obsessos de la violència; eren gent corrent amb una moralitat de calendari apresada a les seves casernes, que els impedia distingir entre el bé i el mal.

A l'ample món de les “democràcies totalitàries” ja no hi ha societat, només individus preocupats pels seus propis interessos. Tot està atomitzat i impersonal.

Curiosa paradoxa la que tenim avui. Quan crèiem que el totalitarisme havia desaparegut amb la liquidació de la Unió Soviètica, resulta que les seves bases ideològiques han penetrat en l'abans anomenat “món lliure”, que és una caricatura penosa d'un model ideal en què el poder mai no ha cregut.

Ja ningú no busca el significat, aquella rica experiència que el psiquiatre Viktor Frankl va exposar al seu meravellós llibre *Man's search for meaning*, després de la sortida del camp de concentració nazi. Frankl explicava que els supervivents havien superat la despersonalització tractant de trobar un propòsit per continuar vivint.

Quin és el vostre en aquesta *democràcia totalitària*? Als catalans, un dels pocs que ens queden és assolir la independència.

Només cal persistir-hi.